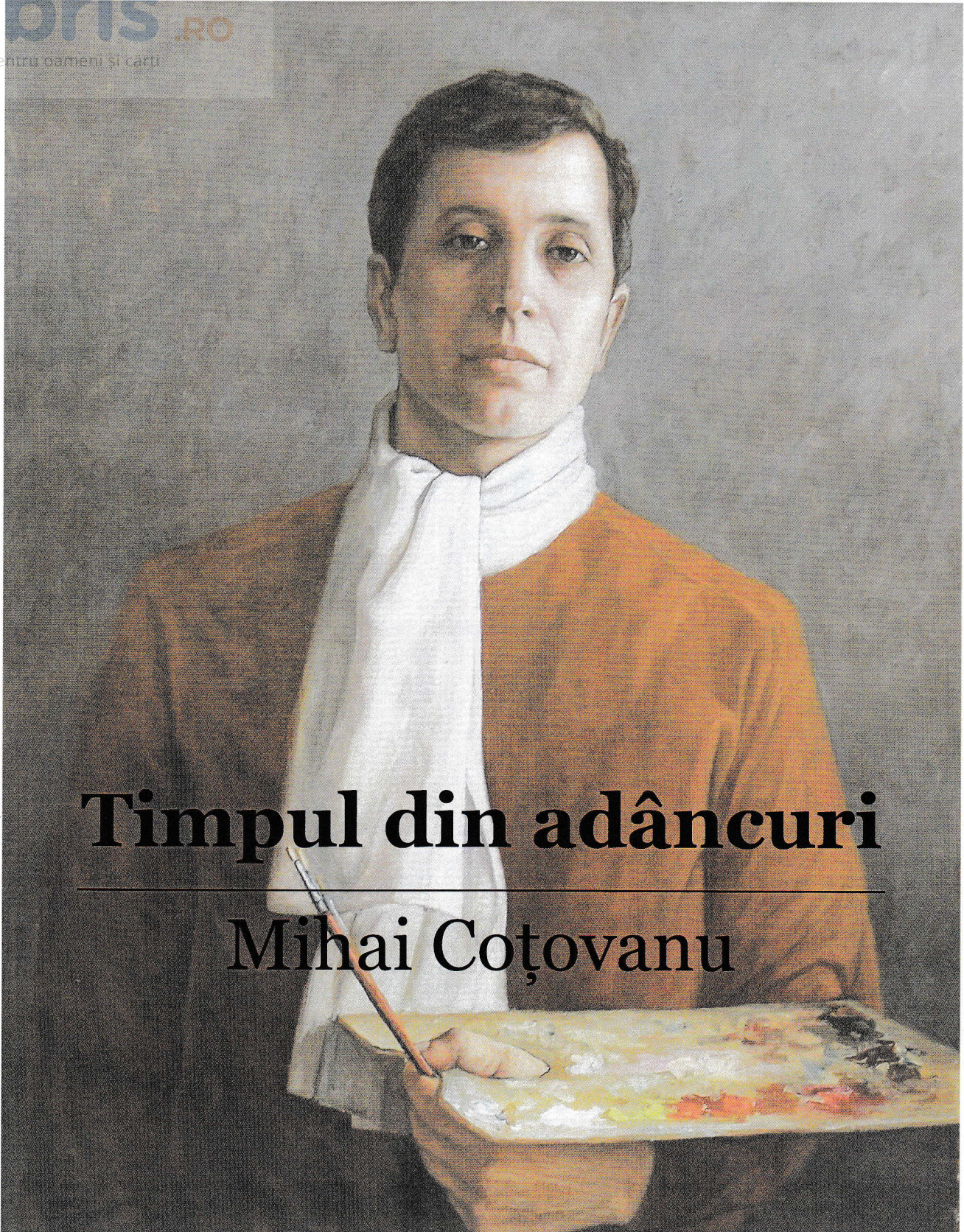

Timpul din adâncuri

Mihai Coțovanu

Timpul din adâncuri

O lumină în lumina soarelui, întâia zi a aducerii aminte din străfundul sufletului, ca început de existență în această lume. Este soarele luminos al celei mai lungi zile în care am fost conștient că, prin mișcarea astrelor, exist într-un loc ales. Sufletul meu tânăr avea să se hrănească în roua dimineții și în aerul curat cu verdele crud al firelor de iarbă, cu strălucirea stelelor, cu aburul din pământul străbunilor, alergând prin galbenul spicelor grele ale lanului de grâu. Era o alergare prin anotimpuri și prin ani, pentru a începe drumul lung spre lumina din artă și prin artă, hărăzit mie ca dar prin har, să rostuiesc și să înfăptuiesc, prin lumină și culoare menirea-mi în frumos. Omul se zidește în fiecare oră, zi, lună sau an ce trece. Pătruns de artă, călătorind firesc spre adâncul ființei, el se transformă spre a înțelege în existență nevoia de „a fi“. Drumul în artă spre sine este tot o artă. Se dobândește cu răbdare, prin sinceritatea sentimentelor și a emoțiilor, în gândurile clare, ordonate, în armonia caldă a inimii, prin truda de a urca din sfera adevărului, din adâncuri, în strălucirea frumosului spre absolut, prin albia sublimului, către armonia primordială.

Artistul are menirea, prin inspirația timpului din adâncuri, de a dăruia din creația în care există, prin care se relevă nuanțele fine ale frumosului, în trecerea timpului, desfăcute din tainele adânci, prin ființa artistică. Din adâncul ființei, Michelangelo a văzut, cu ochii minții, străfundurile blocului de marmură ce aștepta ca dăltă artistului să dea deoparte tot ceea ce acoperea lucrarea de artă. Isaac Newton a fost lăsat până a doua zi dimineața în salonul de primire al unui nobil de servitoarea care a uitat să-i anunțe venirea. A doua zi, cerându-și scuze că a uitat de el, aceasta a rămas uimită să-l vadă pe fizician stând nemișcat pe același scaun. Newton a răspuns foarte relaxat că nu este niciun deranj. Savantul a stat concentrat, pătruns de inspirația creatoare a timpului din adâncuri, în care s-a cufundat pentru a înțelege mai bine legile fizicii și pentru a le face înțelese și de alții. Atenția perfect concentrată conduce gândirea în zone profunde de observație, prin care se relevă într-o infinitate de manifestări caracteristice fiecărui domeniu: științele, filosofia, arhitectura, literatura, muzica, poezia, pictura etc. Drumul întru devenire al unui artist, pentru a atinge zona profundă în exprimarea creatoare și în realizarea lucrărilor de artă, este unul anevoios, cu multe încercări. Numai cu o voință de fier și cu o credință de neclintit în propriile aspirații se poate urca pe drumul desăvârșirii, prin care artistul este condus către zonele eterate ale idealurilor sublime, unde își găsește împlinirea spirituală prin lucrările de artă pe care le creează. Vincent van Gogh a exprimat simplu și cu profunzime ce înseamnă a picta: „a merge pe un drum, în care se întâlnește un zid de fier, care este așezat între a înțelege și a simți. Cum poate fi trecut acest zid? Lovind cu ciocanul, barosul etc. sau pilind încet și cu răbdare.“ Artistul poate întâlni acest zid în societatea în care își desfășoară activitatea

creatoare. Astfel, mulți pictori au căzut victime propriilor idealuri, lovindu-se de ziduri imaginare sau reale din societate. Aspirațiile unui artist sunt ca o necesitate a ființei interioare, ca o pasiune arzătoare, în încercarea de eliberare de tot ce este efemer, de înălțare; sufletul și intelectul pot fi încâtușate în cele cinci ferestre ale trupului. De multe ori, prin inspirația creatoare în realizarea lucrării de artă, artistul poate fi cuprins de forța misterioasă din adâncuri, încât gândirea și simțirea să-i fie purtate spre sferele înalte de vibrație spirituală către armonia primordială. El poate avea șansa de a gusta puțin din cupa frumuseții, în strălucirea adevărului, din propria lui ființă interioară. Astfel gândirea cultural-artistic-spirituală este îndreptată spre ordinea etic-estetică a conștiinței de sine, în sine. Din frământările pasiunii pentru artă, Vincent van Gogh a înțeles că „în fericire există suferință, și în suferință fericire“. Prin această cugetare se definesc dramatismul și sublimul, care se contopesc în același timp în ființa artistului, care se transpune prin actul creației, dând forme înalte de expresivitate plastică lucrărilor de artă. Prin această transcendere în metafizic, în realizarea lucrării de artă, artistul depășește faza scolastică, metodică, ideologică, încât toate cunoștințele limbajelor plastice devin acorduri perfect armonizate pe corzile sufletului, în interpretarea culorilor prin lumină. Aceasta va căpăta strălucire prin virtuozitatea tușelor modulate pe pânză ale subiectului tematic contemplat și transpus în tablou de artistul încărcat cu energia necreată, care dăruiește harul primit. Pentru a înțelege starea de sublim trăită de artist, prin artă, ar trebui experimentate, în propria ființă, acele momente de inspirație în realizarea operelor sau ar trebui să fii pătruns de mesajul spiritual al acestora. S-a întâmplat ca în anul doi de facultate să am o experiență unică la un concert simfonic. În prima parte a fost o acomodare cu muzica, în a doua parte s-a interpretat o simfonie de Mozart; acordurile sublime ale muzicii mi-au străbătut toată ființa și gândirea, parcă percepeam fiecare notă, simțeam cum mintea era dilatată în ambianța sonoră și auzeam fiecare instrument în parte, iar când au fost pasaje de viori am trăit cu impresia că muzica izvorăște din propria mea inimă. Mi-am dat seama că percepția corpului fizic aproape dispăruse. Muzica m-a pătruns și m-a ridicat spre înalt. De acolo s-a revărsat prin inspirație în simfonia lui Mozart, ca apoi să-mi fie dăruită prin interpretarea orchestrei, care mi-a oferit bucuria de a trăi această experiență. În aceeași perioadă a anului doi de facultate, soția născuse al doilea copil, pe Andrei. Am rămas cu toate responsabilitățile familiale și trebuia să merg și la cursurile de la facultate. Fiind constrâns de numeroasele îndatoriri, trebuia să fiu foarte energic și concentrat la tot ce aveam de făcut, trebuia să am puterea de a trece ușor de la o situație la alta. Am lucrat atunci la o natură statică cu pâine. Ei bine, atât de concentrat am fost în timpul lucrului, încât am simțit că mintea atinge obiectele din natura statică, transpusă fiind în obiectivitatea palpabilă a corpurilor colorate. Peisajul mi-a oferit nenumărate experiențe plăcute, prin contemplarea naturii cu particularități diferite de intensitate, în funcție de motiv, starea sufletească și claritatea minții. Citind cărți despre viața marilor maeștri, am constatat că fiecare artist s-a format în mod diferit, a fost inspirat și a trăit, fiecare în felul său, stări sublime de înaltă intensitate. Consider că prin inspirația creatoare, mentalul, dar și simțirea sufletească a artistului transcend către armonia primordială, ca un timp din adâncuri, revărsând frumusețe prin strălucirea adevărului, prin aducerea la suprafață a caracteristicilor efemere, a prejudecăților cultural-ideologice. Artistul se identifică cu propria ființă interioară, el se exprimă în lucrările de artă, capătând originalitate prin identitatea cu sinele, care este unic. Pentru a pătrunde aceste aspecte artistul trebuie să dobândească pasiune, voință, răbdare, sinceritate, toate acestea având rolul de a descătușa cele mai intime valențe sufletești ale exprimării artistice. Factorii exteriori: sociali, politici, economici, religioși pot influența și determina modul de gândire al artistului. Prin unele caracteristici dominante ale ideologiilor, artistul poate să fie influențat spre o anumită direcție culturală dominantă, prin care se definește arta contemporană.

Prin inspirația creatoare, care este o transcendere din timpul din adâncuri, exprimarea artistică capătă o caracteristică proprie, prin care artistul se detașează de contextul social-ideologic prezent și poate intra în antiteză cu arta oficială. Există momente de schimbări neașteptate sau nedorite în viața artistului, cu valențe emoționale dramatice sau chiar sublime. Ele vor defini particularitățile acestuia de a înțelege, de a intuit, de a observa nuanțele fine ale existenței. Toate aceste aspecte dau crezului artistic un contur ferm în propria gândire, dar și o detașare de contextul prezent al curentelor artistice contemporane.

O schimbare relevantă s-a întâmplat la Săcărâmb. Acolo mi-au fost alături în momentele de creație a tablourilor, dar și în clipele de împărtășire a stărilor emoționale trăite în realizarea peisajelor, dl prof. univ. Traian D. Stănciulescu și poeta Shanti Nilaya, organizatori ai taberei de creație. Săcărâmbul, așezat într-un crater vulcanic la altitudinea de 900 de metri, este un loc în care solul conține multe metale prețioase ce-i conferă zonei o încărcare energetică deosebită. Acest cadru natural, cu multă verdețură și aer curat, a determinat o amplificare a creativității, asemeni zonelor energetice și pitorești cunoscute și consacrate de artiști și capete încoronate, precum Balcic și Barbizon (Franța). Peisajele și energia locului m-au entuziasmat atât de mult, încât oboseala extremă pe care am simțit-o înainte de a ajunge acolo a dispărut. În scurt timp mi-am revenit și, după câteva zile de lucru la peisaje, am intrat în starea de a picta. În acest spațiu am realizat peisaje în locuri diferite, inclusiv pe platoul cu Biserica Trăsnită, despre care se spune că ar fi locul unui vechi altar al dacilor și, din acest motiv, biserica nu a fost acceptată și prin voința ierarhiilor cerești a fost trăsnită. Timp de o săptămână, am început lucrul aici înainte de răsăritul soarelui, pentru a avea timp să-mi pregătesc șevaletul, paleta și culorile. De multe ori nici nu reușeam să-mi pregătesc culorile, soarele arătându-se rapid și creând un spectacol uimitor al luminii peste spațiul nemărginit, în orizontul de peste munți. Fascinat de această atmosferă fabuloasă a naturii, absorbit de lucrul și de dorința de a surprinde clipa – peisajul, pânza, mintea au devenit una în exprimare și în trăire. Învăluit de misterul aerului, mângâiat de lumina culorilor în acel spațiu fascinant, toate trăirile sufletești, toate gândurile efemere s-au topit, au căzut de pe mine, ca o haină grea și apăsătoare. M-am simțit eliberat în starea de plenitudine, mulțumit doar pentru faptul că exist, trăind sensul adânc de a fi adus din neființă la ființă, cuprins de tăcerea din adâncuri a armoniei primordiale. Timp de o săptămână, toată această energie emoțională s-a repetat și s-a transpus în lucrările de artă. Când pictezi și te afli în starea de contemplare, ambele emisfere ale creierului lucrează, iar centrii superiori ai corpului astral care corespund glandelor respective se rotesc, încărcând corpul cu energia din adâncuri. Starea de contemplare este una de rugă înaltă, fără cuvinte. Aceste stări sunt datorite de „Marele Artist” în realizarea lucrărilor de artă. Prin această vibrație emoțională din starea de contemplare, pictorul este purtat în zone mai greu de înțeles, iar revenirea lui în realitatea obiectivă a existenței, la viața de zi cu zi, cu toate aspectele ei, uneori dramatice, o poate simți de multe ori ca pe o agresiune. Acest aspect l-am sesizat și l-am înțeles din viața și pictura lui François Millet; expresivitatea plastică a lucrărilor sale a atins formele cele mai înalte de expresie, sublimând prin lumină și culoare. Un exemplu este lucrarea „Culegătoare de spice”, considerată a doua lucrare ca valoare după „Gioconda” lui Leonardo da Vinci. Lucrarea lui Millet a fost realizată într-o perioadă foarte dificilă din viața artistului; acesta a fost nevoit să rabde efectiv nouă zile de foame. Millet i-a propus măcelarului să-i dea două tablouri în schimbul datoriei pe care o avea la el, dar a fost refuzat categoric. Una dintre cele două lucrări propuse ca să scape de datorii a fost chiar „Culegătoare de spice”. După moartea artistului, petrecută la scurtă vreme după propunerea făcută măcelarului, acesta din urmă, de câte ori se îmbăta, povestea cu amărăciune și regret că dacă ar fi luat cele două tablouri, ar fi câștigat mai mult decât a agonisit muncind toată viața. Când am fost la Barbizon și văzând apoi cele mai importante capodopere din muzeul d’Orsay din Paris, am fost profund

Cula lui Duca 54 × 46 cm

Maria 60 × 46 cm ►

Timpuri din adâncuri 46 × 60 cm

Melancolic și pitoresc

Asemenea impresioniștilor de altădată, Mihai Coțovanu lucrează în priză directă la real și, de aceea, poate fi întâlnit adeseori prin periferiile pitorești ale Iașilor. Cercetând cu ochii, a exersat urmele timpului, uliței memoriale și, desigur, poetice în urbanitatea lor aproximativă. Se foiește îndelung până când își află locul potrivit, caută unghiuri insolite de vedere, apreciază efectul luminii, așteaptă, măsoară și schițează cu aplicație. Curioșii nu-l deranjează și devin un fel decor antic care comentează întâmplările de pe scena ideală a tabloului ce tocmai se desăvârșește. Pictorul are gustul peisajului, unde identifică mereu prezența lui Dumnezeu. Astfel, realitatea imediată se încarcă de transcendent și pare privită din perspectiva conceptualului. Asemenea celor vechi, vrea să confere particularului dimensiunea universalului, altfel spus el nu pictează un peisaj anume, ci lumea în misterioasa și eclatanta ei spiritualitate. Ca un regizor abil,

Iarna la Cârlig 54 × 38 cm

nu ezită să stabilească relații sugestive între elementele de decor distribuite în cadru, să afle traseele cele mai potrivite pentru a accede în spatele iluzoriu al ecranului. Multe peisaje uzează de tehnica travelingului cinematografic, astfel încât privirea este obligată la un fel de navetă înainte-înapoi pe o mișcare previzibilă. Totodată, verticalele copacilor sau ale unor clădiri asigură relația cu celestul și absolutul. Coțovanu pictează peisaje, dar țintește către determinarea unor stări. El materializează ceea ce vede și sugerează ceea ce simte. Are acces la uimire, la bucurie și înțelegere încât ar putea, uneori, rosti asemenea lui Luchian: „Eu simt că locurile acestea mă iubesc...” Doza lui de remanentă ruralitate îl face să recurgă la o exprimare directă, frustă, fără artificii savante ale unui manierist. Aspiră în secret la arta peisagiștilor olandezi, dintre care Vermeer este modelul ideal, dar nici Andreescu nu-l lasă în pace. Structură cu acces la drama intelectuală a lucidității, pictorul se întâlnește deseori cu Andreescu, glosează pe temele lui, dar aspiră la altceva, un altceva care să-l personalizeze. Inventarul de imagini nu mizează exclusiv pe tema pitorescului, dar acesta se insinuează firesc în detaliile unor ansambluri bine strunite de rigorile compoziționale. Schițarea rapidă a cadrului nu este altceva decât eboșa spontană a unor axe imaginare. Apoi, prin construcția imaginii și stabilirea dominantei lucrurile se ordonează potrivit regulilor genului, impresia de doctă

La Giverny pictând nufierii lui Claude Monet

La pictat împreună cu Sofia și Maria Ghiuș, Desești, Maramureș

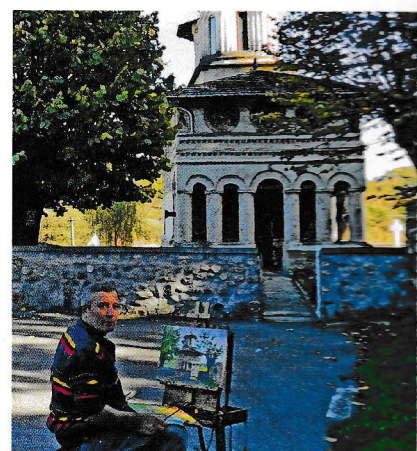
Pictând pe vreme cețoasă

La peisaj în satul natal Avântu

Pictând în fața Palatului Culturii și Casei Dosoftei, Iași

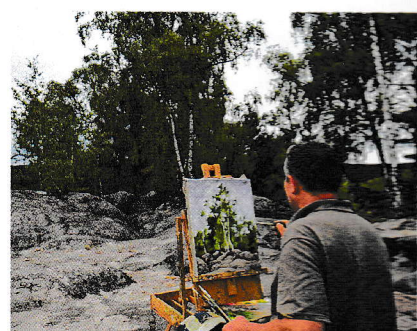
La Măldărăști

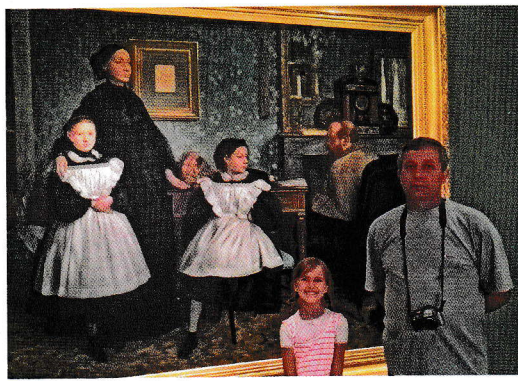
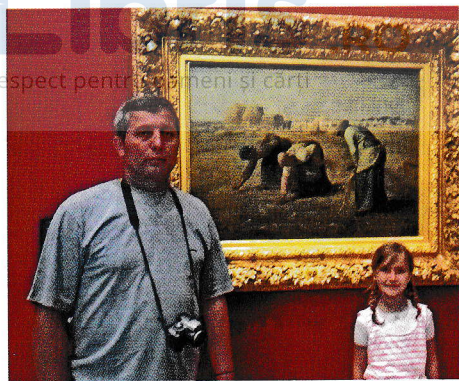
Cu soția, dl. Stănciulescu, Sofia și Cristina

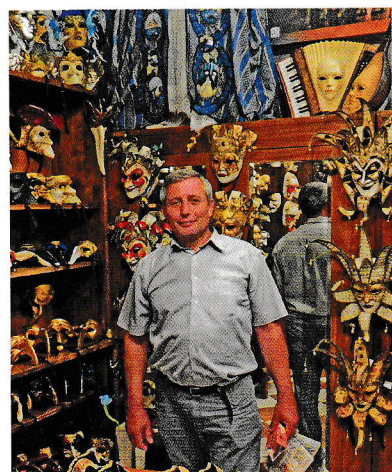
La lucru pe colina pitorească a lui Claude Monet, Giverny

În pădurea Fontainebleau, Franța

Cu Sofia la Muzeul d'Orsay, lângă capodoperele lui François Millet, Édouard Manet și Claude Monet

Mircea Deac, doamnele Relus Mureșan și Paula Romanescu

Atelierul Mihai Coțovanu, dl. T. D. Stănciulescu, Shanti Nilaya

La galeria „Arta” împreună cu soția și Carmen Iordăchescu

Vernisaj cu David Sava, Angela Ribinciuc și Vasile Joanta

La evenimentul „Spațiul Românesc” Târgul Librex, Iași

Valentin și Antoneta Ciucă, Nicușor Păduraru

Lacrimi pe ziduri 38 × 33 cm

Ecaterina 60 × 46 cm ►

Rădăcină în seva neamului Cucuteni

Strălucirea aurie a boabelor de struguri pe corzi, ale căror rădăcini pătrund în solul argilos străpungând pietrele răzlețe spre duhul pământului (osemintele și mărturiile străbunilor pierzându-se în milenii uitate) și se leagă de cea mai veche civilizație neolitică din Europa. În acest areal, vița-de-vie „Grasa de Cotnari” dobândește o particularitate aparte, unică în lume, și anume că nu poate fi cultivată decât în spațiul Cucuteni, unde se află potgoria Cotnari, iar vinul obținut – primind cele mai multe medalii de aur la concursurile internaționale –, a devenit numărul unu în lume. Această vița-de-vie nu s-a putut adapta în alte zone, chiar

dacă solul și clima aveau caracteristici asemănătoare. Acest fapt rămâne un mister, o aură ce învăluie „Grasa de Cotnari“.